

4. Садовий М.І., Трифонова О.М., Соменко Д.В. Формування предметних компетентностей у студентів природничо-математичної та цифрової галузей засобами DIGITAL TWINS. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: ЦДУ ім. В.Винниченка, 2024. Вип. 215. С. 91–96. DOI: [10.36550/2415-7988-2024-1-215-91-96](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-91-96)

5. Трифонова О.М. Методична система розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців комп'ютерних технологій у навчанні фізики і технічних дисциплін: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02, 13.00.04 / ЦДПУ ім. В.Винниченка. Кропивницький, 2020. 595 с.

СЕРЬОГІНА Ірина

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти
Криворізького державного педагогічного університету*

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасних умовах трансформації освітньої системи України особливої актуальності набуває проблема забезпечення якості освіти. Це пов'язано з інтеграцією у європейський освітній простір, цифровізацією суспільства та зростаючими вимогами ринку праці до рівня підготовки фахівців. Професійна освіта, як одна з ключових складових освітньої системи, має забезпечувати формування компетентного, мобільного та конкурентоспроможного фахівця.

У цьому контексті важливим інструментом підвищення ефективності професійної підготовки виступає система моніторингу якості освіти, яка дозволяє не лише оцінювати результати освітнього процесу, але й своєчасно виявляти проблеми, коригувати зміст і методи навчання, прогнозувати розвиток освітньої діяльності.

Метою тез є розгляд системи моніторингу якості освіти як інструменту підвищення професійної підготовки майбутніх фахівців.

Поняття «моніторинг якості освіти» у науковій літературі трактується як систематичний, цілеспрямований процес збору, аналізу та інтерпретації інформації про стан і динаміку освітньої системи з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Проблема забезпечення якості освіти та її моніторингу є однією з ключових у сучасній педагогічній науці. В українському науковому дискурсі вона активно розробляється у контексті реформування освітньої системи, інтеграції до європейського освітнього простору та впровадження компетентнісного підходу.

Значний внесок у дослідження теоретичних засад якості освіти зробили такі українські науковці, як В. Кремень [1], С. Ніколаєнко [3], В. Андрущенко [2]. Зокрема, В. Кремень [1] розглядає якість освіти як багатовимірну категорію,

що охоплює не лише результати навчання, а й умови, процеси та відповідність освіти потребам суспільства. Учений наголошує на необхідності переходу від знаннєвої до компетентнісної моделі освіти, що безпосередньо пов'язано з удосконаленням систем моніторингу.

Питання управління якістю освіти та ролі моніторингу як інструменту управління досліджуються у працях Г. Єльнікової [4], яка обґрунтовує моніторинг як складову педагогічного менеджменту та визначає моніторинг як систему безперервного відстеження стану освітнього процесу з метою своєчасного прийняття управлінських рішень. Вона підкреслює, що ефективний моніторинг має бути системним, діагностичним і прогностичним.

Суттєвий внесок у розробку методології моніторингу якості освіти здійснили О. Ляшенко [6] та Т. Лукіна [5]. Так, О. Ляшенко [6] розглядає моніторинг як інструмент оцінювання результатів освітньої діяльності та підкреслює важливість використання стандартизованих підходів до вимірювання якості освіти. У свою чергу, Т. Лукіна [5] акцентує увагу на інформаційно-аналітичному аспекті моніторингу, визначаючи його як процес збору, обробки та інтерпретації даних про функціонування освітньої системи.

Проблематика внутрішніх систем забезпечення якості освіти, у межах яких реалізується моніторинг, висвітлюється у працях С. Калашнікової [7]. Дослідниця розглядає моніторинг як невід'ємну складову внутрішньої системи забезпечення якості в закладах вищої та професійної освіти, підкреслюючи його роль у підвищенні прозорості та ефективності освітнього процесу.

У контексті професійної освіти важливими є дослідження Н. Ничкало [8], яка акцентує увагу на специфіці підготовки майбутніх фахівців і необхідності орієнтації освітнього процесу на формування професійних компетентностей. Учена наголошує, що моніторинг якості освіти має враховувати результати практичної підготовки, рівень сформованості професійних умінь і відповідність підготовки вимогам ринку праці.

Аналіз наукових джерел свідчить, що більшість дослідників розглядають моніторинг як: системний процес; інструмент управління якістю освіти; засіб підвищення ефективності освітньої діяльності.

Водночас існують різні підходи до його трактування: як процесу оцінювання, як інформаційно-аналітичної системи або як складової педагогічного менеджменту. Дослідники підкреслюють, що моніторинг не обмежується лише контролем або оцінюванням. На відміну від традиційного контролю, він має: системний характер; прогностичну спрямованість; орієнтацію на розвиток. У працях українських і зарубіжних науковців виділяються основні функції моніторингу якості освіти: інформаційна (збір та узагальнення даних); аналітична (виявлення тенденцій і закономірностей); діагностична (визначення проблем і слабких місць); прогностична (передбачення

подальшого розвитку); управлінська (прийняття рішень щодо вдосконалення освітнього процесу).

Система моніторингу якості освіти у закладах професійної освіти є багаторівневою та включає:

- внутрішній моніторинг (реалізується безпосередньо закладом освіти і спрямований на оцінювання навчальних досягнень студентів; аналіз якості викладання; вивчення рівня сформованості професійних компетентностей; оцінювання освітнього середовища);

- зовнішній моніторинг (здійснюється на рівні держави або незалежних організацій і включає акредитацію освітніх програм; зовнішнє оцінювання; інституційні аудити).

Необхідно зауважити, що ефективна система моніторингу повинна базуватися на принципах об'єктивності; системності; відкритості; регулярності; наукової обґрунтованості. Особливу увагу в сучасних дослідженнях приділяють інтеграції моніторингу у внутрішню систему забезпечення якості освіти закладу. Це дозволяє зробити моніторинг не формальною процедурою, а дієвим механізмом управління.

Розглянемо методи та інструменти моніторингу якості освіти:

- тестування та контрольні роботи – для оцінювання знань і умінь здобувачів освіти;

- анкетування та опитування – для вивчення думки студентів і викладачів;

- спостереження – для аналізу освітнього процесу;

- портфоліо студентів – для оцінювання індивідуального прогресу;

- аналіз результатів практичної діяльності – особливо важливий для професійної освіти;

- рейтингові системи оцінювання.

Сучасні дослідження також акцентують на використанні цифрових технологій у моніторингу, зокрема, електронних журналів; систем дистанційного навчання; аналітики освітніх даних (Learning Analytics). Цифровізація моніторингу значно підвищує його ефективність, забезпечуючи оперативність, точність та доступність інформації.

Моніторинг якості освіти безпосередньо впливає на підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців. Власний досвід роботи доводить, що систематичний моніторинг дозволяє:

1. Підвищити якість навчального процесу. Завдяки аналізу результатів навчання викладачі можуть адаптувати методи та форми роботи.

2. Забезпечити формування компетентностей. Моніторинг дає змогу оцінити не лише знання, а й практичні навички, що є ключовим у професійній освіті.

3. Покращити управління закладом освіти. Керівництво отримує об'єктивні дані для прийняття управлінських рішень.

4. Підвищити мотивацію студентів. Прозорість оцінювання сприяє більш відповідальному ставленню до навчання.

5. Адаптувати освітні програми до потреб ринку праці. Аналіз результатів підготовки дозволяє коригувати зміст освіти відповідно до сучасних вимог.

Незважаючи на значні досягнення, у впровадженні системи моніторингу якості освіти існують певні проблеми: формальний характер проведення моніторингових досліджень; недостатнє використання результатів моніторингу у практиці; обмежене застосування сучасних цифрових технологій; недостатня підготовка педагогів до аналітичної діяльності.

Перспективи розвитку моніторингу якості освіти пов'язані з цифровізацією освітнього процесу; впровадженням аналітики великих даних; інтеграцією з європейськими стандартами забезпечення якості; розвитком культури якості освіти у закладах.

Отже, система моніторингу якості освіти є важливим інструментом підвищення ефективності професійної підготовки. Вона забезпечує об'єктивне оцінювання освітнього процесу, сприяє вдосконаленню змісту та методів навчання, підвищує рівень сформованості професійних компетентностей студентів.

Таким чином, розвиток системи моніторингу якості освіти є необхідною умовою підвищення якості професійної освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кремень В. Г. Філософія освіти: підручник. Київ : Грамота, 2008. 656 с.
2. Андрущенко В. П. Філософія освіти ХХІ століття: проблеми і перспективи. Київ : Знання, 2006. 520 с.
3. Ніколаєнко С. М. Освіта і наука: законодавчі та методологічні засади розвитку. Київ : Політехніка, 2005. 320 с.
4. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління закладом освіти. Київ : ЦППО АПН України, 2005. 288 с.
5. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. Київ : Шкільний світ, 2006. 128 с.
6. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування і розвитку сучасних систем освіти // *Педагогіка і психологія*. 2005. № 1. С. 5-12.
7. Калашнікова С. А. Управління якістю вищої освіти: теорія і практика. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 320 с.
8. Ничкало Н. Г. Професійна освіта в умовах глобалізації та інтеграції. Київ : Педагогічна думка, 2014. 384 с.